

Příběh ghanské vesnice

vzdělávací lekce

Vzdělávací lekce Příběh ghanské vesnice

Cíle:

- ★ Účastníci a účastnice vyhledají v mapě, kde se pěstuje káva, kakao a cukrová třtina.
- ★ Účastníci a účastnice popíší, jak běžně žijí pěstitelé kakaa v západní Africe.
- ★ Účastníci a účastnice diskutují, jak využít fairtradový příplatek pro zlepšení života pěstitelů kakaa v ghanské vesnici.

Anotace: Tato vzdělávací lekce se zaměřuje na seznámení s životními podmínkami pěstitelů kakaa v západní Africe a dopady Fairtrade na jejich životy. Na úvod účastníci a účastnice zapojují své smysly a při práci se slepou mapou si připomínají oblasti pěstování kávy, kakaa a cukrové třtiny. V hlavní části si přibližují nelehký život pěstitelů kakaa v západoafrické Ghaně pomocí příběhu a ilustrace. Účastníci a účastnice následně rozhodují, kam investovat bonusové prostředky fairtradového příplatku, které v systému Fairtrade platí pěstitelskému družstvu odběratelé navíc. Na závěr účastníci a účastnice o situaci pěstitelů v rámci reflexe společně diskutují.

Klíčová otázka: Jak pomáhá fairtradový příplatek pěstitelům kakaa žít lepší život?

Věk: 10+

Počet účastníků: 4+

Časová dotace: 45 minut

Pomůcky:

- ★ příloha 1: slepá mapa světa se seznamem pěstitelských zemí (k promítnutí)
- ★ příloha 2: pracovní list s ilustrací současného stavu (vytiskněte jednu kopii do každé skupiny po 4 až 6 lidech)
- ★ příloha 3: pracovní list s ilustrací možností využití fairtradového příplatku (vytiskněte jednu kopii do každé skupiny po 4 až 6 lidech)
- ★ příloha 4: známka FAIRTRADE (vytiskněte 1x)
- ★ skleničky se zrnkovou kávou, kakaovým práškem a třtinovým cukrem
- ★ dataprojektor, počítač (volitelně: školní atlasy světa a interaktivní tabule)
- ★ mince: nejlépe 1 Kč, ale lze i žetony (5 mincí do každé skupiny po 4 až 6 lidech)
- ★ tabule / flipchart a psací potřeby

Postup = evokace + uvědomění + reflexe

Evokace (10 minut)

Zapojení smyslů a geografické zařazení
(10 minut)

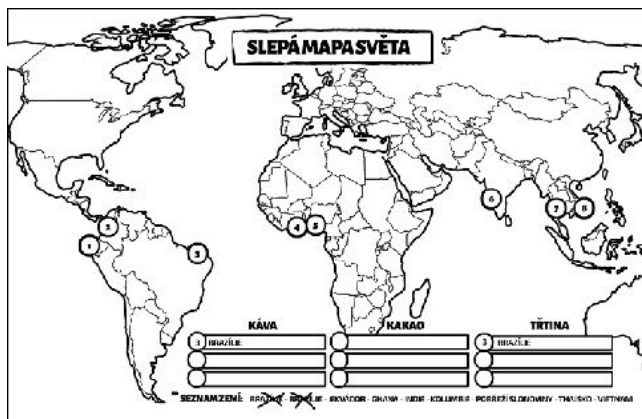
Přichystejte si skleničky s kávou, kakaem a třtinovým cukrem. Nechte účastníky a účastnice si je prohlédnout a přičichnout. Zapojit můžete i další smysly a suroviny ochutnat. Poté se zeptejte, o jaké suroviny se jedná a na co je v domácnosti používáme.

Vysvětlete, že ani jedna z těchto potravin se nepěstuje v České republice a pochází z dalekých tropických zemí. Nechte účastníky a účastnice hádat, odkud suroviny pochází.

Promítněte slepou mapu světa (Příloha 1).

Účastníci a účastnice mají za úkol přiřadit ke každé komoditě tři hlavní pěstitelské země, které vybírají ze seznamu. Dva z celkem devíti obdélníků jsou již předvyplněné: dopsaná je tam Brazílie (číslo 3), která je největší pěstitelskou zemí u kávy i cukrové třtiny.

Pro vyhledávání zemí označených číslem na slepé mapě mohou účastníci a účastnice použít školní atlas světa. **Vyhledané země s příslušným číslem ze slepé mapy společně vyplíšte na tabuli/flipchart.** Doptejte se, na jakých kontinentech se tyto země nachází.

Následně se pokuste přiřadit země k plodinám. Použít můžete ve školním atlasu světa mapu zemědělské produkce. Výsledky zapište na flipchart/tabuli nebo při použití interaktivní tabule přímo do daných obdélníků na promítané slepé mapě.

Správné řešení (dle pořadí produkce):

- ★ Káva: Brazílie (Jižní Amerika), Vietnam (Asie), Kolumbie (Jižní Amerika)
- ★ Kakao: Pobřeží slonoviny (Afrika), Ghana (Afrika), Ekvádor (Jižní Amerika)
- ★ Třtina: Brazílie (Jižní Amerika), Indie (Asie), Thajsko (Asie)

Vysvětlete, že suroviny pochází z bývalých koloniálních území, kde je lidé museli ještě před 100 lety pěstovat za otrockých podmínek pro svého kolonizátora. Nedostávali za ně dobře zaplacenou tehdy a nedostávají ani dnes. Dobré podmínky pěstitelům chce zajistit systém Fairtrade, a toto jsou tři důležité suroviny, které se v tomto certifikačním systému obchodují.

INFOBOX KE KOLONIALISMU:

Kolonialismus je období, kdy silné evropské státy od 16. do 20. století násilím ovládaly vzdálená území v Africe, Americe a dalších částech světa, aby z nich získávaly bohatství, suroviny a pracovní sílu. Během transatlantického obchodu byly miliony Afričanů násilně odvedeny do Ameriky, kde musely pracovat jako otroci na plantážích, zatímco Evropa z tohoto systému ekonomicky bohatla. Pro Afriku to znamenalo ztrátu obyvatel, rozvrácené společnosti a dlouhodobé problémy, pro Ameriku vznik nové společnosti založené na nerovnosti a vykořisťování a pro Evropu růst moci a bohatství, ale také odpovědnost za nespravedlnosti, jejichž důsledky jsou patrné dodnes.

INFOBOX O FAIRTRADE:

Fairtrade je certifikace zboží. Lidem ze zemí Afriky, Asie a Latinské Ameriky poskytuje možnost užít se vlastní prací za důstojných podmínek. Pěstitelé a zaměstnanci dostávají v rámci systému Fairtrade za své kakao, kávu, bavlnu nebo cukrovou třtinu spravedlivou výkupní cenu a navíc fairtradový příspěvek. Více na www.fairtrade.cz.

Uvědomění (25 minut)

Ghanská vesnice

(10 minut)

Rozdělte účastníky do skupin po 4 až 6 lidech. Upozorněte, že se nyní budete věnovat kakau a přiblížíte si situaci pěstitelů v západní Africe. Do každé skupiny rozdejte ilustraci současného stavu z běžné ghanské vesnice (Příloha 2).

Vysvětlíte, že nyní **budete vyprávět krátký příběh o životě pěstitelů a jejich úkolem bude během vyprávění do ilustrace zakreslovat/kroužkovat situace, o kterých uslyší**. Například pokud budeme mluvit o dětské práci, v ilustraci zakroužkujte propiskou pracující děti. Čtete pomalu.

Přečtete příběh: "Vítejte v Ghaně! Jmenuji se Efia a je mi 12 let. Mám staršího bratra. Naše rodina se jmenuje Owusu, v naší řeči to znamená silný nebo také mocný. Ale nemáme to jednoduché. Stejně jako spousta dalších lidí žijeme jen v jednoduché chatrči s plechovou střechou. Pro pitnou vodu musíme docházet půl hodiny pěšky, do školy to mám po prašné cestě 10 km, nejbližší nemocnice je 80 km daleko a lidé tady stejně nemají peníze na zdravotní péči. Most přes řeku je rozbitý a bojíme se, že spadne. Moje babička mi vyprávěla, že za jejího dětství byly všude okolo tropické pralesy s vysokými stromy, žili tam sloni pralesní, šimpanzi a hrošci liberijští. Ale lesů i zvířat postupně ubývalo, aby se udělalo místo pro pěstování kakaovníků.

Věděli jste, že u nás v Ghaně vypěstujeme hned po sousedním Pobřeží slonoviny nejvíce kakaa na celém světě? Stejně jako dalších 800 000 rodin se zde živíme pěstováním kakaa, z kakaovníku mačetou odsekáváme plody, které mají až 30 cm. Když plody rozsekáme, můžeme z nich vydlabat kakaové boby. Ty musíme nechat týden zakryté pod banánovníkovými listy, aby zkvasily, a pak boby můžeme nechat usušit na slunci.

Bohužel za usušené kakaové boby nedostáváme dobře zapláceno a žijeme v chudobě. Rodiče si kvůli nedostatku peněz nemohou dovolit zaplatit dospělé dělníky pro práci na plantáži, a tak jim během sklizně místo školy musíme pomáhat i my, děti. Chtěla bych mít dobré vzdělání a bavit se s kamarády, ale často to nejde. Na jídlo máme běžně jen rýži s rybí omáčkou, občas banány. Kuře si můžeme dovolit jen jednou za měsíc. A počasí je dost nepříjemné, kvůli změně klimatu zde máme dlouho sucho a pak přichází silné ničivé deště, kvůli kterým se na kakaovníky šíří plísň a vypěstujeme toho pak málo. Snad se naše situace brzy zlepší."

Po přečtení příběhu dejte skupinám ještě minutu na dokroužkování a zeptejte se:

- ★ Jaké situace jste v ilustraci zakroužkovali?
- ★ Co se vám v příběhu nejvíce nelíbilo a proč?
- ★ Co byste chtěli změnit? Proč zrovna tuto situaci?

Změna díky Fairtrade

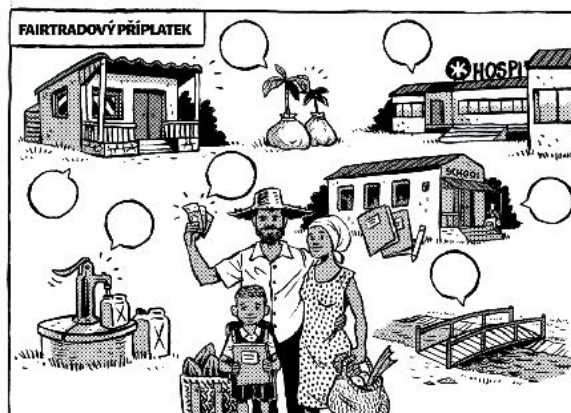
(15 minut)

Pokračujte v příběhu: "Ahoj, tady je opět Efia. Moji rodiče se rozhodli, že se pro zlepšení naší situace spojí s dalšími rodinami a založí pěstitelské družstvo. Společně s dalšími rodinami vypěstujeme hodně kakaa a dostaneme za něj více zapláceno, protože si při prodeji můžeme dojednat lepší výkupní cenu. A hlavně se můžeme jako družstvo připojit do systému Fairtrade. Viděli jste už někdy známku FAIRTRADE na obalu čokolády? Možná je pak to kakao v té čokoládě

právě od nás. My za něj díky Fairtrade dostaneme více peněz a odběratelé nám ještě navíc platí fairtradový příplatek. To jsou bonusové peníze, které dostává celé naše družstvo. Rodiče se pak s dalšími členy družstva setkají a společně rozhodují, do čeho tyto bonusové prostředky investují. Říkají si, co z těchto peněz zaplatí. Hodí se víc nová studna, škola, most, ordinace, opravený domeček nebo nové sazenice každému? Co byste v naší vesnici zlepšili vy?"

Do každé skupiny (stále po 4 až 6 lidech) rozdejte pracovní list k možnostem využití fairtradového příplatku (Příloha 3) a pět mincí. Ty představují fairtradový příplatek, které pěstitelské družstvo dostalo tento rok. Úkolem skupin je prodiskutovat, do čeho tento fairtradový příplatek letos investují. Na tabuli napište menu, ze kterého mohou skupiny vybírat a utratit svých 5 mincí. Položte otázku: "Co by podle vás nejvíce zlepšilo život pěstitelů?" Každé zlepšení má jinou hodnotu:

- ★ Studna s čistou vodou (2 mince)
- ★ Nová škola a sešity pro děti (2 mince)
- ★ Lékařská ordinace (2 mince)
- ★ Oprava mostu přes řeku (1 mince)
- ★ Odolnější sazenice kakaovníků (1 mince)
- ★ Finanční bonus pro pěstitele (2 mince)
- ★ Oprava domečků pěstitelů (2 mince)

Nechte skupiny, aby prodiskutovali své návrhy a rozhodli se, kam a proč investují společné peníze z fairtradového příplatku. Svou volbu zaznamenají do pracovního listu. Na diskusi ve skupinách a rozdělení 5 mincí z fairtradového příplatku dejte skupinám 10 minut. Poté nechte každou skupinu představit svá rozhodnutí a v celé skupině proberte následující otázky:

- ★ Kam jste své prostředky investovali? Proč zrovna sem?
- ★ Která investice podle vás bude mít největší efekt na zlepšení života pěstitelů? Proč?
- ★ Na jaké investici jste měli ve skupině největší shodu?
- ★ U čeho jste měli rozdílné názory? Jak jste situaci vyřešili?

Reflexe (10 minut)

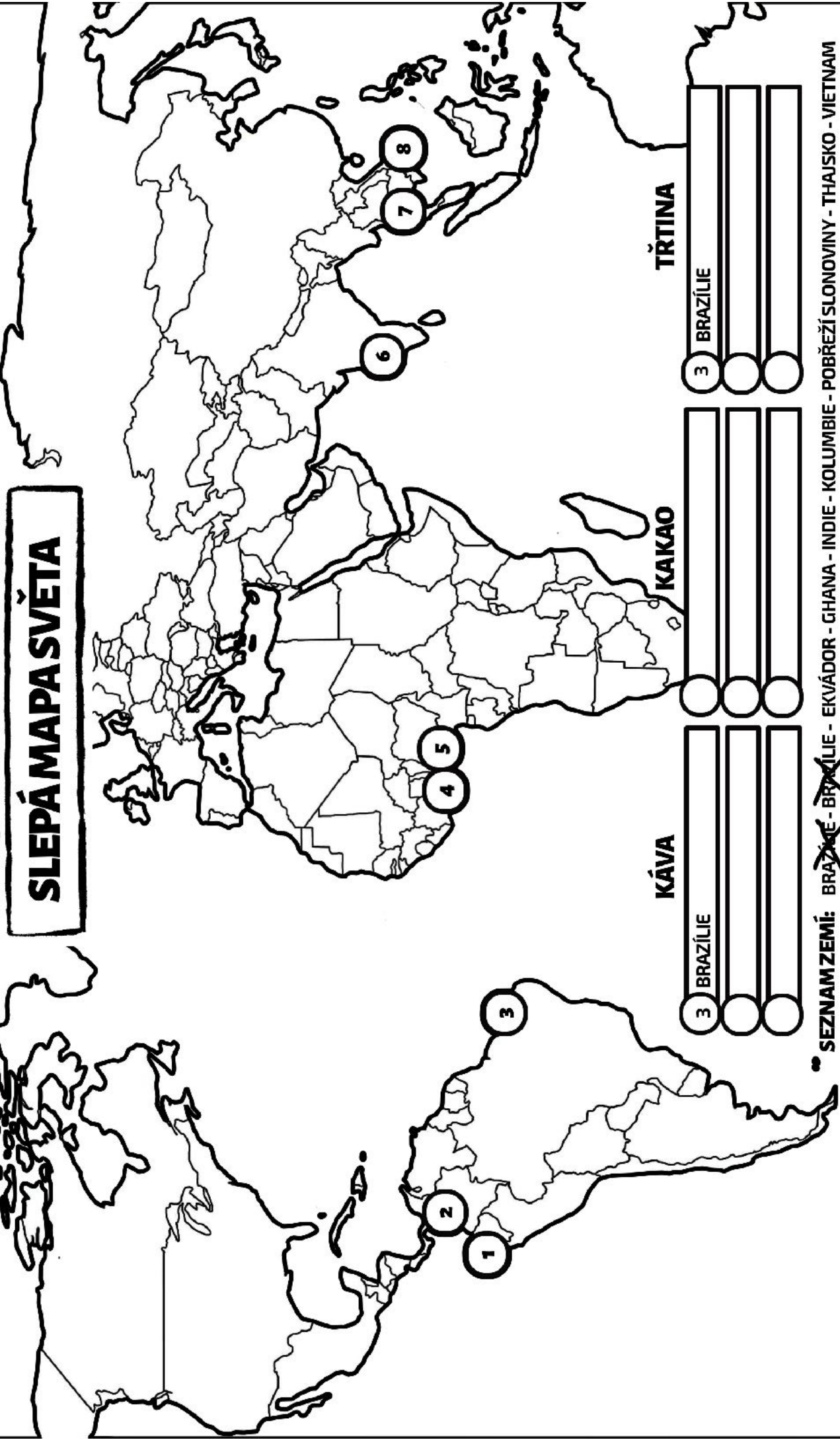
Kolečko sdílení (10 minut)

Na závěr si sedněte společně do kruhu. Pedagog nebo pedagožka drží v ruce známku FAIRTRADE a posílá ji dokola. Kdo známku drží pak odpovídá na jednu ze tří otázek:

- ★ Co nového jsem se dnes dozvěděl/a?
- ★ Proč je důležité, aby dospělí za svou práci dostávali spravedlivou odměnu?
- ★ Jak můžeme pěstitelům pomoci my tady v České republice?

Pedagog nebo pedagožka lekci uzavře s tím, že každý z nás má při nákupu superchopnost vybrat si věc, která pomáhá lidem na druhém konci světa žít důstojnější život.

SLEPÁ MAPA SVĚTA

KÁVA

3 BRAZÍLIE

3 BRAZÍLIE

KAKAO

3 BRAZÍLIE

3 BRAZÍLIE

TRTINA

3 BRAZÍLIE

3 BRAZÍLIE

KAKAO

3 BRAZÍLIE

3 BRAZÍLIE

SEZNAM ZEMÍ: BRAZÍLIE - ~~BRAZÍLIE~~ - EKVÁDOR - GHANA - INDIE - KOLUMBIE - POBŘEŽÍ SLONOVINY - THAJSKO - VIETNAM

A black and white comic illustration depicting a scene in a village. In the foreground, a man with a shaved head and a beard, wearing a patterned tunic, holds a large knife. He is looking towards a woman who is carrying a large basket of fruit. The woman is wearing a headscarf and a patterned tunic. In the background, there are signs on a post: 'SCHOOL 10KM' and 'HOSPITAL 80KM'. A sign on a stand says 'OUT OF ORDER!'. A large jar labeled 'EAT' is visible. The scene is set in a village with a building and a well in the background. The illustration is done in a comic style with bold lines and cross-hatching for shading.

FAIRTRADOVÝ PŘÍPLATEK

FAIRTRADE